HACDAKİ AMELLERİN HİKMETİ

﴿ حكمة أعمال الحج ﴾

[Türkçe – Turkish – تركي]

Hazırlayan

Muhammed Şahin

Tetkik : Ali Rıza Şahin

2009 - 1430

islamhouse.com

﴿ حكمة أعمال الحج ﴾

« باللغة التركية »

إعداد

محمد بن مسلم شاهين

مراجعة: علي رضا شاهين

2009 - 1430

islamhouse.com

بسم الله الرحمن الرحيم

Kâbe-i Muazzama, yeryüzündeki ilk bina ve tevhid dîninin ilk mabedi olduğu gibi bütün müslümanların birlik ve beraberlik timsalidir. Hac ise, bunu fikir ve duygu halinden fiil haline dönüştüren bir ibâdettir. Belli zaman ve mekânlarda topluca yapılması mecburî olan bu ibâdet, aynı zamanda müslümanların siyâsî birliğini de gerçekleştirme aracıdır. İslâm'ın en son farz kılınan ibâdeti olan hac ile bir müslüman, kendisini Allah'a arz ve takdim etme imkânına kavuşur.

Dünyanın dört bir yanından gelen müslümanlar mahşer yerinin bir benzeri olan Arafat'ta toplanırlar.Hesap gününün heyecanı içerisinde ilahî emirleri kayıtsız-şartsız yerine getireceklerine dâir toplu olarak and içerler. Emre âmâde ve hizmete hazır olduklarını "Lebbeyk" yani "emret, hazırım" nidâlarıyla bildirirler. Allah'ın huzurunda toplanan yüz binlerce kişilik, bu İslâm ordusu Minâ'ya doğru harekete geçerler.

Kefeni andıran ihramlar içerisinde dünya ile bütün irtibatlarını âdeta kesmişlerdir. Arafat'tan sonra tekbirlerle Müzdelife'ye gelen hacılar, bayram gecesini orada geçirdikten sonra bayram günü şeytanî vesveselere karşı olan nefretin bir sembolü olarak Minâ'da cemreleri taşlarlar. Sonra Allah yolunda canlarını vermeye hazır olduklarını göstermek için bir kurban keserler.Nasıl ki gezegenler, güneşin, elektronlar da çekirdeğin etrafında dönüyorsa, hacılar da Kâbe'nin etrafında dönerler, tavaf ederler. Bu aynı zamanda Îslâm etrafındaki birliğe olan aşkın, Muvahhid müminlerin vahdetlerinin bir ifâdesidir.

Hacda temsili olarak âhiret hayatını yaşayan bir müslümanın dünya hayatının hiçliğini herkesten daha çok anlamış olması gerekir.Ayrıca hac dolayısıyla İslâm dünyasının bütün dava, dert ve meselelerini yakından görme imkânını elde etmiş olan hacı, kendi ülkesinde de küfür ve nifakla nasıl mücâdele edileceğini daha iyi öğrenir. Hacdan ülkesine dönen bir müslüman, eğitimden cepheye gelmiş bir askerdir. Ayrıca hac, İslâm'ın cihana yayılmasını teşkilâtlandıran bir ibâdettir. Gerçekte hac, "amellerle ifâde edilen semboller mecmuasıdır." Biz bu sembolleri anlayabildiğimiz zaman hac amellerinin hikmetini de kolayca anlayabiliriz.

Şöyle ki:

İHRAM: Hakikatte nefsânî arzulardan hevâ ve hevesten sıyrılmak. Allah'ın büyüklük ve celâlini düşünerek O'nun dışında ne varsa hepsini bir kenara bırakmaktan başka birşey değildir.

TELBİYE: Nefse karşı yapılan bu işleme şâhitlik etmek, ibâdet ve tâata devam etmenin lüzumunu idrâk etmektir.

TAVAF: Bütün nefsî arzulardan sıyrıldıktan sonra nimetlerini gösterip kendi zatını gizleyen Allah Teâlâ'nın kudsiyyeti etrafında kalbin devamlı bir sevgi ile dönmesidir.

SA'Y: Tavaftan sonra iki rahmet işareti arasında Allah'ın bağışı ve rızasını arayarak gidip gelmektir.

VUKUF: Arafat'ta vakfeye durmak, Sa'yden sonra haşyet ve heyecan dolu kalpler, bağışlanma ümidi ile semâya uzanan eller ve duâ ile meşgul olan dillerle merhametlilerin en merhametlisi olan yüce Allah'a sadık amellerle yapılan bir yalvarıştan başka birşey değildir.

Rabbin nurunu kalplere indiren bu amellerden sonra şeytan sembollerini taşlamak ise, şer ve kötülükleri, nefsin arzu ve isteklerini kışkırtan, fertleri veya toplumları ifsâd eden, bozguncu istekleri fiilen kovmayı temsil eden sembolik bir ameldir.

KURBAN KESMEK ise, sâlih amellerle kuvvet bulan fazilet eliyle rezâletin kanını akıtmayı, Allah'ın temiz ve sadık askerlerinin, Allah yolundaki sadâkat ve fedakarlıklarını temsil etmektedir.[1]

İslâm'ın bu eşsiz ibâdetindeki yüce hikmetleri anlamayan bazı kimseler ise, haccı Arap putperestliğinin te'siri altında kalmış bir ibâdet olarak vasıflandırmakta ve cehâletin vermiş olduğu bir cesâretle, Kâbe ve etrafında tavaf, Hacer-i Esved'i istilâm ve buna benzer diğer ta'zim ve hürmet ifâdelerinin, bu te'sirin tezahüründen başka birşey olmadığını söyleyerek İslâm'a hücum etmektedirler.Oysa bu sözler gerçeği ifâde etmekten fersah fersah uzaktır.Çünkü Kâbe'yi ziyâret eden yahut Hacer-i Esved'i istilâm eden bir müslüman, onların ne bir maddî fayda, ne de bir zarar verecek bir taş olmadığına kesinlikle inanır. Müslümanların âdil ve cesur halifesi Ömer b. Hattab'ın, Hacer-i Esved'e dâir şu sözleri bu gerçeği ne güzel ifâde etmektedir:

((أَمَا وَاللهِ إِنِّي لَأَعْلَمُ أَنَّكَ حَجَرٌ لَا تَضُرُّ وَلَا تَنْفَعُ، وَلَوْلَا أَنِّي رَأَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اسْتَلَمَكَ مَا اسْتَلَمْتُكَ.)) [رواه البخاري ومسلم وغيرهما]

"Allah'a yemîn olsun ki ben, senin, ne zarar, ne de fayda veren bir taş olduğunu biliyorum.Şayet Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'i seni öperken görmeseydim, ben de seni öpmezdim." [2]

Bu durum, Allah'ın yüce kelâmında şu manâya gelen sözlerle ifâde edilmektedir:

---

[1] Yusuf el-Kardâvî, "İbâdet, s: 410-412)

[2] Buhârî; "Hac; hadis no: 50. Müslim; "Hac; hadis no: 248,251.Nesâî; "Menasik; hadis no:147. İbn-i Mâce; "Menâsik; hadis no: 27. Ahmed b. Hanbel; hadis no: I, 17, 26, 34, 35, 46, 53, 54.

﴿ ۞ جَعَلَ ٱللَّهُ ٱلْكَعْبَةَ ٱلْبَيْتَ ٱلْحَرَامَ قِيَٰمًا لِّلنَّاسِ وَٱلشَّهْرَ ٱلْحَرَامَ وَٱلْهَدْىَ وَٱلْقَلَٰٓئِدَ ۚ ذَٰلِكَ لِتَعْلَمُوٓا۟ أَنَّ ٱللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِى ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَمَا فِى ٱلْأَرْضِ وَأَنَّ ٱللَّهَ بِكُلِّ شَىْءٍ عَلِيمٌ ﴿٩٧﴾ ﴾

[سورة المائدة الآية: ٩٧]

"Allah, Kâbe'yi, o Beyt-i Haramı o haram olan ay(lar)ı (Mekke'ye) hediye edilecek kurbanı ve (onların) boyunlarındaki gerdanlıkları insanlar(ın din ve dünyaları) için bir nizâm yaptı. Bu, Allah'ın göklerde ve yerde ne varsa (hepsini) bildiği, Allah'ın (zâten her şeyi) hakkıyla bilici olduğunu sizin de bilmeniz içindir."[1]

Şurasını unutmamak gerekir ki, kelime ve cümlelerin ifâde edemediği ince manâları ve yüksek duyguları temsil eden yegâne dil semboldür.Kâ'be-i Muazzama, Allah'ın yeryüzünde dikilmiş bir bayrağı gibidir.O bayrak, müslümanların mukaddes ifâdesini sembolize etmektedir.

Şunu söylemek gerekir ki, haccın manâsı ve icra ediliş tarzı, İbrahim -aleyhisselâm-'dan sonra zamanla müşrik Araplar tarafından tahrif edildi. Nihayet İslâmiyet de bu bozuklukları yeniden temizleyip islâh etti.

Bu İslâhatın esaslarını şu şekilde özetleyebiliriz:

1. Her ibâdetin asıl maksat ve gayesi, zikr-i ilâhi, taleb-i mağfiret, kelimetullah'ın i'lâsıdır.

Arabistan halkı ise haccı; şahsî, âilevî bir isim ve şöhret vasıtası kılmışlardı. Nitekim, haccın bütün menâsikini bitirince bütün kabileler gelip Minâ'da toplanırlardı. Bu, Arapların millî övünç kaynaklarındandı. Bu umumî toplantı yerine toplandıktan sonra o arada zikr-i ilâhi yerine her kabile kendi baba ve dedelerinin iyiliklerini sayıp dökerlerdi. İşte bunun için şu âyet-i kerime inmiştir:

﴿ فَإِذَا قَضَيْتُم مَّنَٰسِكَكُمْ فَٱذْكُرُوا۟ ٱللَّهَ كَذِكْرِكُمْ ءَابَآءَكُمْ أَوْ أَشَدَّ ذِكْرًا ۗ ... ﴾ [سورة البقرة من الآية: ٢٠٠]

"Hac ibâdetinizi bitirince, Allah'ı, atalarınızı andığınız gibi, hatta daha kuvvetli bir anışla anın."[2]

[1] Mâide Sûresi: 97

[2] Bakara Sûresi: 200

2. Kurban keserlerdi. Bu kurbanın kanını; Kâbe'nin kapısına, duvarına sürerlerdi.Bu şekilde Allah'a yaklaşacaklarını sanırlardı. Yahûdilerde de bu usûl vardı ki, kurbanın kanını bir leğene doldurup, kurbangâha dökerlerdi. Kurbanın etini de yakarlardı.

Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- vasıtasıyla bu iki âdet ortadan kaldırıldı.

Bu hususta şu âyet-i kerime inmiştir:

﴿ لَن يَنَالَ ٱللَّهَ لُحُومُهَا وَلَا دِمَآؤُهَا وَلَٰكِن يَنَالُهُ ٱلتَّقْوَىٰ مِنكُمْ ... ﴾

[سورة الحج من الآية: ٣٧]

"Onların etleri de, kanları da hiçbir zaman Allah'a erişemez. Sizden yana, Allah'a erişen, sizin takvanızdır."[1]

Kurbandan asıl maksat, fakir ve kimsesizlere ziyâfet vermektir, denilmiştir.

3.Yemen halkının usûlüne göre hacca giderken yol hazırlığı yapmadan,yolluk tedarik etmeden yola çıkılırdı.Bu hazırlıkları yapmadan yola çıkar, "biz Allah'a mütevekkiliz" derlerdi. Neticede Mekke'ye vardıklarında Mekke'de dilenirlerdi. Bunun üzerine şu âyet-i kerime inmiştir:[2]

﴿ ... وَتَزَوَّدُوا۟ فَإِنَّ خَيْرَ ٱلزَّادِ ٱلتَّقْوَىٰ ... ﴾ [سورة البقرة من الآية: ١٩٧]

"Azıklanın! Muhakkak ki azığın en hayırlısı takvadır, nefsinizi sakınmaktır."[3]

4. Kureyş'in Arap kabileleri arasında birçok imtiyazları vardı. Buna binaen Kureyş'ten başka bütün Arap kabileleri çıplak olarak Kâbe'nin etrafını tavaf ederlerdi. Bunun için Kâbe'de tahtadan bir yer yapmışlardı.Halk elbiselerini onun üstüne atar, soyunup çırılçıplak olurdu.Bu çırılçıplak cemaatın ayıp yerlerini örtmek Kureyş'in cömertliğine kalmıştı. Kureyş o zaman bu çırılçıplak cemeâta ayıp yerlerini örtecek elbise dağıtırdı. Kureyş erkekleri erkeklere, kadınları da kadınlara elbise verirlerdi. Onlar da bu elbiseyi giyinip tavaf ederlerdi. Kureyş'in bu cömertliğinden mahrum kalanlar da çırılçıplak tavaf ederlerdi. [4] İslâm, hayasızca yapılan bu işi kesin bir şekilde ortadan kaldırmıştır.

Bu hususta şu âyet-i kerime inmiştir:

﴿ ۞ يَٰبَنِىٓ ءَادَمَ خُذُوا۟ زِينَتَكُمْ عِندَ كُلِّ مَسْجِدٍ ... ﴾ [سورة الأعراف من الآية: ٣١]

---

[1] Hac Sûresi: 37

[2] Buhârî; "Hac, hadis no: 6

[3] Bakara Sûresi: 197

[4] Buhârî; "Hac, hadis no: 91

"Ey Âdem oğlu! Her namaz vaktinde ziynetlenin." [1]

Hicret'in dokuzuncu yılında Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- bu hususu ilân için Ebû Bekir'i -Allah ondan râzı olsun- hacca gönderdi. Bundan böyle çıplak tavaf edilmeyeceği ilân edildi. Bu ilândan sonra bu âdet de ortadan kalktı. [2]

5. Kureyş'in imtiyazlı hususiyetlerinden biri de, bütün Arap kabileleri Arafat'ta durdukları zaman Kureyş, Harem hududunun haricine çıkmayı dînî konumlarına aykırı addederdi.Bunun için Kureyşliler, Müzdelife'de dururlardı. İslâm, Kureyş'in bu imtiyazını da ortadan kaldırdı.

Bu hususta şu âyet-i kerime inmiştir:[3]

﴿ ثُمَّ أَفِيضُوا۟ مِنْ حَيْثُ أَفَاضَ ٱلنَّاسُ ... ﴾ [سورة البقرة من الآية: ١٩٩]

"Sonra herkesin insanlarla döndüğü yerden siz de dönün."[4]

6. Cahiliyye zamanında haccın dînî hususiyetlerinden birisi de büyük bir toplantı yapılması idi.Her taraftan her çeşit insan toplanır, gürültü patırtı ile bağırıp çağırırlar, seslerini yükseltip birşeyler okurlar, hulâsa her çeşit fisk-u fücur ayyuka çıkardı. İslâm bir defada bunların hepsini ortadan kaldırmıştır.

Bu hususta şu âyet-i kerime inmiştir:

﴿ ٱلْحَجُّ أَشْهُرٌ مَّعْلُومَٰتٌ ۚ فَمَن فَرَضَ فِيهِنَّ ٱلْحَجَّ فَلَا رَفَثَ وَلَا فُسُوقَ وَلَا جِدَالَ فِى ٱلْحَجِّ ۗ وَمَا تَفْعَلُوا۟ مِنْ خَيْرٍ يَعْلَمْهُ ٱللَّهُ ... ﴾ [سورة البقرة من الآية: ١٩٧]

"Hac, bilinen aylardır.Her kim o aylarda kendisine haccı farz ederse; artık hacda kadına yaklaşmak, günah işlemek ve tartışmak yoktur. Siz ne hayır yaparsanız, Allah onu bilir."[5]

7. Hac menâsikini bitirdikten sonra geri dönmek isteyen halk ikiye ayrılırlardı. Bir grup, Teşrik günlerinde geri dönenlerin günahkâr olduklarını söyler, diğerlerinin daha fazla orada kalmalarını temin etmek isterlerdi. Kur'ân-ı Kerim bu hareketlerin her ikisini de câiz saymıştır.

Bu hususta şu âyet-i kerime inmiştir:

---

[1] A'râf Sûresi: 31

[2] Buhârî; "Hac, hadis no: 67

[3] Buhârî; "Hac, hadis no: 91

[4] Bakara Sûresi: 199

[5] Bakara Sûresi: 197

﴿ ۞ وَٱذۡكُرُواْ ٱللَّهَ فِيٓ أَيَّامٖ مَّعۡدُودَٰتٖۚ فَمَن تَعَجَّلَ فِي يَوۡمَيۡنِ فَلَآ إِثۡمَ عَلَيۡهِ وَمَن تَأَخَّرَ فَلَآ إِثۡمَ عَلَيۡهِۚ لِمَنِ ٱتَّقَىٰۗ وَٱتَّقُواْ ٱللَّهَ وَٱعۡلَمُوٓاْ أَنَّكُمۡ إِلَيۡهِ تُحۡشَرُونَ ٢٠٣ ﴾

[سورة البقرة الآية: ٢٠٣]

"**Sayılı günlerde** (Teşrik günlerinde) **Allah'ı** (tesbih ve tekbirle) **zikredin.Kim iki günde acele etmek** (12. gün cemreleri taşladıktan sonra güneş batmadan önce Minâ'dan ayrılmak) **isterse, ona günah yoktur.Kim de** (13. günde de cemreleri taşlamak için Minâ'da geceleyip) **geri kalırsa, ona günah yoktur.Bu,** (haccı konusunda) **Allah'tan korkanlar içindir.** (Ey müslümanlar!) **Allah'tan korkun ve bilin ki, şüphesiz siz,** (öldükten sonra hesap için) **yalnızca O'nun huzurunda toplanacaksınız.**"[1]

8. Bir de sessiz hac icâd etmişlerdi. Yani bazıları hac ihramını giyince susarlar, konuşmazlardı. Susup konuşmayan bir kadın Ebu Bekir'in -Allah ondan râzı olsun- dikkatini çekmişti. Sorunca bu kadının sessiz hac ihramı bağladığı anlaşıldı. Ebu Bekir bu kadını bu işten men etmiş ve:

"**Bu câhiliye âdetidir**", demiştir.

9. Yaya olarak Kâbe evine hacca gelmek için adak adanırdı.Böyle yapmakla büyük sevap kazanılacağına inanırlardı. Nitekim bir gün Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-, iki oğlunun omuzlarına dayanarak zorla yürüyen, yaya gelen bir ihtiyar gördü. Bu durumu sordu. Bu adamın yaya olarak hacca gelmeyi adadığını söylediler. Bunun üzerine Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- ona şöyle buyurdu:

((اِرْكَبْ أَيُّهَا الشَّيْخُ! فَإِنَّ اللهَ غَنِيٌّ عَنْكَ وَعَنْ نَذْرِكَ.)) [رواه مسلم]

"**Bineğe bin ey yaşlı adam! Zirâ Allah Teâlâ senden ve senin adağından** (nezrinden) **müstağnîdir** (ona ihtiyacı yoktur)."[2]

Bu şekilde yine bazı kadınlar başı açık ve ayağı çıplak olarak yaya Kâbe'ye kadar gelmeyi adamışlardı. Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- tesâdüfen bunlardan birini görünce şöyle buyurdu:

"**Allah Teâlâ sizin bu perişan halinize karşı bir mükâfat vermeyecektir.Bir şeye binin**".

Yine bunun gibi kurban olarak getirilen hayvanlara bu kurban, sırf kurban içindir düşüncesiyle binmezlerdi.

Nitekim bir gün Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- bir adamın bir deveyi çekerek getirdiğini görünce şöyle buyurdu:

---

[1] Bakara Sûresi: 203

[2] Müslim

"Bu hayvana bin"

Adam devenin kurbanlık olduğunu söyledi.

Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- üç defa deveye binmesini tekrarladı.

10. Ensar hacdan döndükleri zaman evlerine kapıdan girmezlerdi. Arkadan bir yer uydurup oradan girerlerdi. Bu işi sevap sayarlardı. Bir gün adamın biri hacdan dönmüş ve âdetin aksine kapıdan evine girmişti.Halk bunun bu hareketini kötülüyorlardı.[1]

Bunun üzerine Kur'ân-ı Kerîm'den şu âyet-i kerîme inmiştir:

﴿...وَلَيْسَ ٱلْبِرُّ بِأَن تَأْتُوا۟ ٱلْبُيُوتَ مِن ظُهُورِهَا وَلَٰكِنَّ ٱلْبِرَّ مَنِ ٱتَّقَىٰ ۗ وَأْتُوا۟ ٱلْبُيُوتَ مِنْ أَبْوَٰبِهَا ۚ...﴾ [سورة البقرة من الآية: ١٨٩]

"Evlere arka taraflarından girmeniz iyilik değildir. Ancak iyilik, müttaki olanınkidir. Evlere kapılarından gelin."[2]

11. Halkın bir kısmı da tavaf ederken günahlarının hususiyetine ve vaziyetine göre muhtelif ve münasebetsiz tavırlar takınıyorlardı. Bazısı burnuna ip bağlar, kendisini başka birisine çektirirdi.Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- böyle birine rastlamış burnundaki ipi çözdürmüştü.Başka bir zaman da, birinin başka bir şahısla ellerini birbirlerine bağlayarak tavaf ettiklerini görünce ellerini çözdürerek şöyle buyurdu:

"Elinden tut, o şekilde tavaf ettir".

Bir ara yine Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- iki kişinin bir ağaç gövdesine ip bağlayıp çekerek geldiklerini gördü.Onlara sorunca ağaç gövdesini çekenler cevaben:

"Biz böyle hac yapmayı adamıştık, dediler.

Bunun üzerine Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurdu:

"Böyle adaklar adamayın.Adaklar yalnız Allah için olur."[3]

12. Arap halkı hacda umre yapmazlardı.

"Ne zaman hacca giden bineklerin sırtındaki yaralar iyi olursa, o zaman umre yapılır" derlerdi.Fakat Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- bizzat hacda umre yaptı ve bu yersiz ve lüzumsuz âdeti de kaldırmış oldu.

13. Cahiliyye devrinde hacca niyet ettikten sonraki günlerde işi-gücü, alış-verişi bırakırlardı. Bunu hacca aykırı sayarlardı. Halkın çoğu da ticaret ve alış-verişin hacca aykırı

---

[1] Buhârî

[2] Bakara Sûresi: 189

[3] Fethu'l-Bârî, c: 3, s: 386.

olduğuna inanırlardı. İslâmiyet ise alış-verişin haccın kudsiyet ve hürmetine aykırı olmadığını ortaya koydu.

İki farizayı birlikte edâ için şu âyet-i kerîme inmiştir:

﴿ لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَبْتَغُوا فَضْلًا مِنْ رَبِّكُمْ ... ﴾

[سورة البقرة من الآية: ١٩٨]

"(Hac esnasında ticâret ederek) **Rabbinizin lütuf ve keremini aramanızda bir günah yoktur.**"[1]

Bu şekilde câhiliyye devrinin bozuk âdeti sona erdi. Bununla birlikte ticâret, alış-veriş işleri de ilerledi.

14. Safâ ile Merve'nin tavafında iki zümreye ayırıyorlardı.Medineliler Menât'a ihram bağlarlardı. Menât için ihrama girer, fakat tavaf etmezlerdi. Fakat diğer Araplar Safâ ile Merve'yi tavaf ederlerdi. İslâmiyet gelince Kâbe'yi tavaf etmek emrolundu. Safâ ile Merve hakkında âyet inmediği için bunların tavafının câiz olup-olmadığını müslümanlar Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'e sordular, bunun üzerine şu âyet-i kerime inmiştir:

﴿ إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ فَمَنْ حَجَّ الْبَيْتَ أَوِ اعْتَمَرَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِ أَنْ يَطَّوَّفَ بِهِمَا وَمَنْ تَطَوَّعَ خَيْرًا فَإِنَّ اللَّهَ شَاكِرٌ عَلِيمٌ ﴿١٥٨﴾ ﴾ [سورة البقرة الآية: ١٥٨]

"**Şüphesiz ki Safa ile Merve, Allah'ın görünen nişânelerindendir.Her kim, Kâbe'yi hac veya umre kastıyla ziyâret ederse, ikisi arasında sa'y etmesinde bir günah yoktur.Her kim, samimî olarak Allah için gönüllü bir şey yaparsa, hiç şüphe yok ki Allah,** (aza çoklukla karşılık vererek) **onu kabul eder,** (kullarının amellerini zerre miktarı da olsa) **bilir** (ve onu zâyi etmez)."[2]

[1] Bakara Sûresi: 198
[2] Bakara Sûresi: 158